

Poselství Svatého otce Františka k 32. Světovému dni nemocných 11. února 2024

„Není dobré, aby člověk byl sám.“

Pečovat o nemocné péčí o vztahy

„Není dobré, aby člověk byl sám“ (Gn 2,18). Bůh, který je láska, na počátku stvořil člověka pro společenství a vepsal do jeho bytí přirozenou schopnost navazovat vztahy. Náš život, utvářený k obrazu Trojice, je tedy povolán k tomu, aby se naplňoval v dynamice vztahů, přátelství a vzájemné lásky. Jsme stvořeni k tomu, abychom přebývali spolu, a nezůstávali samotní. A právě proto, že tento záměr společenství je tak hluboce vepsán do lidského srdce, zkušenost opuštěnosti a osamělosti nás děsí a je bolestná či přímo nelidská. Ještě víc se to projevuje v období slabosti, nejistoty a neurčitosti, které je často způsobeno nástupem nějaké vážné nemoci.

Mám na mysli například ty, kdo byli strašlivě osamělí během pandemie covidu-19: pacienti, kteří nemohli přijímat návštěvy, ale také zdravotní sestry, lékaře a pomocný personál; všichni byli přepracovaní a uzavření na izolačních odděleních. A samozřejmě nesmíme zapomínat ani na ty, kdo museli čelit hodině smrti v osamění, sice v péči zdravotnického personálu, ale daleko od svých rodin.

Zároveň se zármutkem sdílím těžký úděl a osamělost těch, kteří se kvůli válce a jejím tragickým následkům ocitli bez podpory a pomoci. Válka je nejstrašnější ze sociálních nemocí a nejzranitelnější lidé za ni platí tu nejvyšší cenu.

Je však třeba zdůraznit, že i v zemích, které se těší míru a disponují bohatšími zdroji, často lidé prožívají období stáří a nemoci v osamělosti, a někdy dokonce i v opuštěnosti. Tato smutná skutečnost je především důsledkem kultury individualismu, jež vyzdvihuje výkon za každou cenu a pěstuje mýtus efektivity, přičemž se stává lhostejnou, a dokonce bezohlednou, když lidé již nemají dost sil, aby s ní drželi krok. Stává se pak kulturou odhazování, v níž „lidé už nejsou považováni za prvořadou hodnotu, o kterou je třeba pečovat a chránit ji, zejména jsou-li chudí a postižení, ‚dosud neužiteční‘ – jako nenarozené děti – nebo ‚už k nepotřebě‘ – jako staří lidé“.¹ Tato logika bohužel prostupuje i některými politickými rozhodnutími, která nestavějí do popředí důstojnost lidské osoby a její potřeby a ne vždy upřednostňují strategie a prostředky nezbytné k tomu, aby se každému člověku zaručilo základní právo na zdraví a na přístup k péči. Opuštěnost zranitelných lidí a jejich osamělost zároveň narůstají i tím, že se péče omezuje pouze na zdravotnické služby, aniž by byly rozumně doprovázeny „terapeutickým spojenectvím“ mezi lékaři, pacienty a rodinnými příslušníky.

Je dobré si znovu vyslechnout biblické slovo „Není dobré, aby člověk byl sám!“. Bůh ho vyslovuje na samém počátku stvoření a odhaluje nám tak opravdový smysl svého plánu s lidstvem, ale zároveň i smrtící ránu hříchu, který se projevuje tak, že vyvolává podezřívání, roztržky, rozdělení, a tedy izolaci. Postihuje člověka ve všech jeho vztazích: s Bohem, se sebou samým, s druhými lidmi i se stvořením. Takováto izolace způsobuje, že ztrácíme smysl života, připravuje nás o radost z lásky a zapřičiňuje, že ve všech rozhodujících životních etapách prožíváme tísnivý pocit osamělosti.

Bratři a sestry, tou první péčí, kterou v nemoci potřebujeme, je blízkost plná soucitu a něhy. Proto péče o nemocného znamená především péči o jeho vztahy, o všechny jeho vztahy: s Bohem,

¹ FRANTIŠEK, enc. *Fratelli tutti*, č. 18, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2021.

s druhými lidmi – s rodinou, přáteli, zdravotnickými pracovníky –, se stvořením a se sebou samým. Je to možné? Ano, je to možné a my všichni jsme povoláni, abychom se k tomu zavázali. Podívejme se na obraz milosrdného Samaritána (srov. Lk 10,25–37), na jeho schopnost zpomalit své tempo a stát se bližním, na něhu, s níž mírní rány svého trpícího bratra.

Pamatujme na tuto ústřední pravdu svého života: přišli jsme na svět, protože nás někdo přijal, jsme stvořeni pro lásku, jsme povoláni ke společenství a bratrství. Tento rozměr našeho bytí nás posiluje zejména v dobách nemoci a křehkosti a je první formou léčby, kterou si musíme všichni společně osvojit, abychom uzdravovali nemoci společnosti, v níž žijeme.

Vám, kteří prožíváte nemoc, ať už přechodnou nebo chronickou, bych rád řekl: Nestyděte se za svou touhu po blízkosti a něžnosti! Neskrývejte ji a nikdy si nemyslete, že jste pro druhé přítěží. Stav nemoci nás všechny vybízí k tomu, abychom krotili přehnaný rytmus, v němž jsme pohrouženi, a znovu nacházeli sami sebe.

V této změně epochy, v níž žijeme, jsme zejména my křesťané povoláni k tomu, abychom si osvojili Ježíšův soucitný pohled. Pečujme o ty, kdo trpí a jsou osamoceni, možná odtrženi na okraj společnosti a odvrženi. Vzájemnou láskou, kterou nám Kristus Pán dává v modlitbě, zejména v eucharistii, hojme rány osamělosti a izolace. Tak budeme spolupracovat na potírání kultury individualismu, lhostejnosti a odhazování a budeme napomáhat růstu kultury něhy a soucitu.

Nemocní, zranitelní a chudí jsou v srdci církve a musí být také středem naší lidské pozornosti a pastorační péče. Nezapomínejme na to! A svěřme se nejsvětější Panně Marii, Uzdravení nemocných, aby se za nás přimlouvala a pomáhala nám být tvůrci blízkosti a bratrských vztahů.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 10. ledna 2024

FRANTIŠEK